

Adroddiad i gyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd

Dyddiad y cyfarfod :	8 Mawrth 2022
Aelod Cabinet :	Y Cyng. Dyfrig Siencyn
Swyddog Cyswllt :	Dafydd W Williams, Pennaeth Adran Amgylchedd. Bethan Richardson, Rheolwr Rhaglen Newid Hinsawdd
Teitl yr Eitem	Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur 2022/23-2029/2030.

1. Y PENDERFYNIAD A GEISIR

- 1.1. Cymeradwyaeth y Cabinet i fabwysiadu a gweithredu'r Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur 2022-2030.

2. Y RHESWM DROS YR ANGEN AM BENDERFYNIAD

- 2.1. Yng nghyfarfod y Cyngor ar 7 Mawrth 2019 fe gyflwynwyd Rhybudd o Gynnig gan y Cynghorydd Catrin Wager yn amlinellu'r peryglon sy'n deillio o effeithiau newid hinsawdd. I ddyfynu o'r Rhybudd – 'Mae dyletswydd ar bob llywodraeth (lleol, rhanbarthol a chenedlaethol) i gyfyngu ar effeithiau negyddol Newid Hinsawdd...Mae goblygiadau ar y Cyngor, dan 'Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol' i ystyried effaith unrhyw benderfyniad a wna ar y cenedlaethau sydd i ddod.'
- 2.2. Fe ymatebodd y Cyngor i'r Rhybudd gyda'r penderfyniad canlynol:

Penderfyna'r Cyngor i:

- Wneud popeth yn ein gallu i sicrhau bod y sir yn parhau i fod yn gartref bywiog, hyfyw a chynaliadwy i'n plant ac i blant ein plant am genedlaethau i ddod. Byddwn yn gwneud hyn drwy:
 - Ddatgan Argyfwng Hinsawdd.
 - Ymrwymo i gymryd camau pendant i leihau allyriadau carbon ac ymdrechu am ddyfodol di-garbon.
 - Chwilio am ffyrdd arloesol o gyflawni targedau di-garbon.
 - Adrodd yn ôl ymhen 6 mis ar y camau cadarnhaol y mae'r Cyngor wedi'u cymryd i leihau allyriadau carbon.
 - Galw ar Lywodraeth Cymru a San Steffan i ddarparu'r pwerau a'r adnoddau angenrheidiol i gyflawni'r targed o Wynedd ddi-garbon erbyn 2030.

Cyswllt:
01286 679868
01286 679490
cabinet@gwynedd.llyw.cymru

-
- 2.3 Yng nghyfarfod y Cyngor ar 19 Rhagfyr 2019 fe benderfynwyd i dderbyn adroddiad cynnydd ar y gwaith oedd yn nodi bod tasglu wedi ei sefydlu gan y Cabinet – Bwrdd Newid Hinsawdd – ac y byddai'n llunio 'Cynllun Gweithredu Newid Hinsawdd'.
 - 2.4 Er mai datgan argyfwng newid hinsawdd a wnaeth y Cyngor ym mis Mawrth 2019, mae'r Bwrdd Newid Hinsawdd bellach o'r farn y dylid hefyd ddatgan bod argyfwng ar fyd natur yn ogystal. Mae'r ddau mor gyd-ddibynnol fel ei bod bron yn amhosibl eu gwahanu. Dyma'r rheswm dros ychwanegu camau gweithredu ar gyfer meysydd ecoleg a bioamrywiaeth i'r cynllun.
 - 2.5 Er mwyn gwireddu'r penderfyniad uchod mae'r Bwrdd Newid Hinsawdd wedi llunio'r Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur fydd yn amlinellu'r camau gweithredu y byddwn fel Cyngor yn eu cymryd er mwyn cyrraedd y nod o fod yn Gyngor carbon sero-net erbyn 2030. Mae'r cynllun i'w weld yn **Atodiad 1**.

1. CYFLWYNIAD

- 1.1. Mae'n ffaith sydd wedi ei chydabod bod rhyddhau allyriadau carbon (nwyon tŷ gwydr) yn bennaf o weithgarwch dynol yn arwain at gynhesu byd eang. Mae'r Panel Rhynglywodraethol ar y Newid yn yr Hinsawdd (IPCC) yn nodi bod cynnydd mewn tymheredd o gyn lleied ag 1.5°C yn gallu arwain at ganlyniad trychinebus i bobl a byd natur, gyda chynnydd mewn lefel y môr fyddai'n arwain at lifogydd gan effeithio ar 6 miliwn o bobl ar draws y byd. Cafodd y targed o gyfyngu cynhesu byd eang i "ymhell islaw 2°C" o'i gymharu â lefelau cyn-ddiwydiannol ei osod fel rhan o Gytundeb Paris 2015 y Cenhedloedd Unedig, a'i atgyfnerthu ymhellach yng nghynhadledd COP26 fis Tachwedd 2021.
- 1.2. Mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi gosod targed i'r sector cyhoeddus yng Nghymru i gyrraedd statws carbon sero-net erbyn 2030. Ystyr 'carbon sero-net' yw bod cyfanswm yr holl garbon (nwyon tŷ gwydr) sy'n cael ei ryddhau i'r atmosffer yn gyfwerth â'r carbon sy'n cael ei amsugno yn ôl i'r ddaear a'i storio'n ddiogel. Gelwir hefyd yn 'carbon niwtral'.
- 1.3. Mae'r Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur yn esbonio'r rhesymau pam fod angen i'r Cyngor weithredu, pa gamau y bydd yn ei gymryd, ac yn cynnig amserlen a chostau amlinellol ar gyfer y gwaith. Uchelgais y cynllun yw "Bydd Cyngor Gwynedd yn garbon sero-net ac yn ecolegol gadarnhaol erbyn 2030."
- 1.4. Mae'r Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur yn adeiladu ar y gwaith y mae'r Cyngor eisoes wedi ei gyflawni er mwyn gostwng ein allyriadau carbon gan ddilyn y ddau Gynllun Rheoli Carbon a gyhoeddwyd gennym yn 2010 ac 2015.
- 1.5. Cynllun ar gyfer y Cyngor ei hun yw hwn, ac nid yw'n honni bod yn gynllun er mwyn lleihau allyriadau carbon Gwynedd gyfan fel sir, er wrth gwrs y bydd yn

cyfrannu'n sylweddol at wneud hynny. Mae'r Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur ar ei ffurf bresennol yn egluro pa newidiadau mae'r Cyngor am ei wneud i'w drefniadau ei hun a'i ffordd o ddarparu gwasanaethau. Nid yw, er enghraifft, yn cynnwys cynlluniau manwl ar hyn o bryd ar gyfer lleihau allyriadau carbon gan drigolion Gwynedd yn ehangach.

- 1.6. Mae yna rai cynlluniau ar gyfer ymateb i'r peryglon o lifogydd yn y Cynllun, ond gan y byddwn yn dilyn amserlen Llywodraeth Cymru ac yn datblygu Strategaeth Llifogydd Lleol yn ystod 2022/23, bydd mwy o fanylder am ein cynlluniau yn y maes yma yn ymddangos erbyn i ni gyhoeddi fersiwn ddiwygiedig o'r Cynllun yn 2023/24.
- 1.7. Oherwydd y rhesymau a nodir yn 1.5 a 1.6 uchod, rydym yn ystyried mai 'Cam 1' yw cyhoeddi'r fersiwn hwn o'r Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur. Bydd 'Cam 2' y Cynllun i ddilyn erbyn 2023/24 ar ôl i ni gynnal ymgynghoriadau, a bydd yn cynnwys rhagor o wybodaeth am sut y gallwn gefnogi gweithgareddau yn y gymuned ac sut i ymateb i'r perygl o lifogydd.

2. YSTYRIAETHAU PERTHNASOL

- 2.1. Nodir isod y materion sydd angen i aelodau'r Cabinet eu hystyried cyn cymeradwyo'r Cynllun:
- 2.2. Mae'r Cynllun wedi gosod amserlen ar gyfer cyflawni prosiectau erbyn 2030 gan mai dyma'r targed amser er mwyn cyrraedd carbon sero net sydd wedi ei osod gan Lywodraeth Cymru. Mae hi bron yn anorfod y bydd angen parhau i weithredu er mwyn lleihau allyriadau carbon a chynyddu capasiti i amsugno carbon ymhell y tu hwnt i'r dyddiad hwnnw.
- 2.3. Mae'r Cynllun yn nodi nad oes gennym fel Cyngor yr atebion ar sut orau i ymateb i'r holl broblemau newid hinsawdd sy'n ein wynebu ar hyn o bryd. Nid yw Cyngor Gwynedd yn wahanol i unrhyw sefydliad arall yn hyn o beth. Mae gwaith ymchwil a thechnoleg newydd yn cael ei ddatblygu'n barhaus, a gall canlyniadau'r rhain newid y ffordd y mae angen i ni weithredu. Mae'r Cynllun yn nodi'n glir felly bod angen i ni fod yn hyblyg ac i addasu ein dulliau o weithredu, a'n blaenoriaethau hyd yn oed, os y cyfyd tystiolaeth sy'n profi'r angen i wneud hynny.
- 2.4. Er ei fod yn Gynllun ar gyfer newid y ffordd mae'r Cyngor yn gweithredu, ni fedrwn gyflawni'r Cynllun hwn heb gydweithio ag eraill. Byddwn yn ymgynghori â'n partneriaid a chyda cymunedau Gwynedd yn ystod 2022/23 er mwyn gweld sut orau y gallwn gefnogi cynlluniau cymunedol, a gall hynny lywio ein adolygiad o'r Cynllun hwn.
- 2.5. Mae yna gyllidebau amlinellol wedi eu cynnwys yn y Cynllun. Tra fod gennym gostau cadarn ar gyfer rhai prosiectau, mae yna brosiectau eraill (yn enwedig tymor canolig/hir) y mae angen i ni wneud gwaith pellach arnynt cyn y gallwn

Cyswllt:
01286 679868
01286 679490
cabinet@gwynedd.llyw.cymru

fod yn sicr o'u cost ariannol. Mae rhai prosiectau yr ydym yn cyfrannu tuag atynt yn cael eu cyd-ariannu gyda phartneriaid, ac mae yna rai eraill sy'n ddibynnol ar grantiau neu y mae angen i ni gael cyllid ychwanegol er mwyn gallu eu cyflawni. Bydd angen i'r Cyngor bwysu ar lywodraethau er mwyn denu'r cyllid angenrheidiol hwnnw.

3. Deddf Cydraddoldeb 2010

- 3.1 Mae gofyn statudol i baratoi ac ystyried canfyddiadau asesiad o effaith o safbwynt cydraddoldeb wrth baratoi'r cynllun yn unol â gofynion Deddf Cydraddoldeb 2010 fel y gweithredir yng Nghymru. Atodir yr asesiad yn **Atodiad 2**.
- 3.2 Nid yw'r asesiad ar y Cynllun yn ei gyfanrwydd yn canfod unrhyw effaith fyddai'n cyfiawnhau gwyro oddi wrth yr argymhelliad a rhagwelir elfennau fyddai ag effaith positif. Bydd cyfrifoldeb ar Arweinyddion Prosiect i gynnal Asesiad Effaith Cydraddoldeb llawn ar brosiectau unigol.

4. DEDDF LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL (CYMRU) 2015

- 4.1 Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ynglŷn a gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae'r Ddeddf yn gosod dyletswydd llesiant ar gyrrff cyhoeddus sydd wedi ei anelu at gyflawni 7 o nodau lleisant sef Cymru sydd yn llewyrchus, gydnherth, iachach, mwy cyfartal gyda chymunedau cydlynus a diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu a sy'n gyfrifol ar lefel byd eang. Mae'r Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur wedi ei baratoi gan gyfarch amcanion a gofynnion y Ddeddf.

5. CAMAU NESAF AC AMSERLEN

- 5.1. Ar ôl i'r Cabinet fabwysiadu'r Cynllun bydd yn cael ei gyhoeddi ar wefan y Cyngor ac yn dod yn weithredol.
- 5.2. Mae angen gwneud gwaith pellach er mwyn mesur cost ariannol rhai o'r prosiectau unigol, ac i gadarnhau cyfanswm y gronfa ariannol fydd ar gael ar gyfer cyllido'r cynllun hwn. Bydd y gwaith hwnnw'n cael ei wneud yn y dyfodol agos a byddwn yn cyflwyno adroddiad ariannol pellach at sylw'r Cabinet maes o law er mwyn penderfynu ar flaenoriaeth y prosiectau i'w gweithredu.
- 5.3. Yn ystod blwyddyn 2022/23 byddwn yn ymgynghori ar gynnwys y Cynllun ac yn trafod anghenion a dulliau newydd o weithredu er mwyn lleihau effeithiau newid hinsawdd gyda phartneriaid a chymunedau Gwynedd.
- 5.4. Yn dilyn yr ymgynghoriadau yma, ac yn dilyn adolygu'r Cynllun er mwyn cynnwys camau gweithredu i atal neu ymateb i lifogydd, byddwn yn paratoi fersiwn ddiwygiedig o'r Cynllun erbyn 2023/24.

Cyswllt:
01286 679868
01286 679490
cabinet@gwynedd.llyw.cymru

6. UNRHYW YMGYNGHORIADAU A GYNHALIWDYD CYN ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

Barn y Swyddogion Statudol:

i. Y Pennaeth Cyllid

Mae'r Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur yn ddogfen hollbwysig fydd yn llywio gweithgareddau'r Cyngor am flynyddoedd sydd i ddod. Mae naratif y cynllun yn gwbl agored wrth ddatgan nad yw cyfanswm yr arian fydd ei angen er mwyn gwireddu'r holl brosiectau yn y cynllun hwn wedi cael ei adnabod yn llawn; mae'n annhebygol y bydd yr arian fydd ei angen i wireddu pob un o'r cynlluniau unigol ar gael, felly ymddengys bydd mabwysiadu trefn flaenoriaethu yn anorod. Wrth gwrs, tra bod costau ariannol arwyddocaol yn wynebu'r Cyngor er mwyn mynd i'r afael â'r her sylweddol sydd o'n blaenau, byddai costau amgylcheddol, cymdeithasol ac economaidd dybryd o beidio gweithredu'n bendant.

Yn ogystal â chynlluniau perthnasol sydd eisoes yn ein rhaglen gyfalaf, a grantiau pwrpasol pellach fydd ar gael i ni ar gyfer datgarboneiddio, mae cyllid pellach eisoes wedi ei drosglwyddo o'r Gronfa Trawsffurfio er mwyn creu Cronfa Cynllun Hinsawdd. Byddwn yn parhau i adolygu'r sefyllfa ariannol er mwyn adnabod cyllid priodol.

Nodaf bydd adroddiad yn cael ei gyflwyno i gyfarfod pellach o'r Cabinet maes o law fydd yn adnabod yr agweddau ariannol mewn mwy o fanylder.

ii. Y Swyddog Monitro:

Mae'r Cynllun yma yn darparu ymateb gweithredol i benderfyniad y Cyngor i ddatgan argyfwng hinsawdd. Rwy'n cefnogi yr argymhelliad ac nid oes gennyf unrhyw sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb.

7. Barn yr Aelod Lleol

Ddim yn fater lleol.

8. Canlyniad Unrhyw Ymgynghoriad

Dim i'w nodi.

Atodiadau

Atodiad 1 – Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur

Atodiad 2 – Asesiad Effaith Cydraddoldeb

Cyswilt:
01286 679868
01286 679490
cabinet@gwynedd.llyw.cymru

